

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ИЛИМ, ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮ
ЖАНА ИННОВАЦИЯЛАР МИНИСТРЛИГИ
КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЭЛ АРАЛЫК УНИВЕРСИТЕТИ**

«Бекитемин»
КРЭАУнун ректору,
ю.и.к., доцент
Асанов А.А.

«_____» _____ **2025-ж**

**ЖОГОРКУ КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮНҮҢ
НЕГИЗГИ БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫ**

Даярдоо багыты: 530300 Психология
Профиль: Клиникалык психология
Академиялык даража: бакалавр
Окутуу формасы: күндүзгү
Окутуу мөөнөтү: 4 жыл

КРЭАУ ОМК «Макулдашылды»

ОМКнын төрагасы
э.и.д., проф. м.а. Асылбаев А.Б.

Протокол №
«___» _____ 20___ -ж.

«Бекитилди»

Психология багытынын
отуруму протокол № _____
Психология багытынын
жетекчисинин м.а.
Омурзаков Б.К.

«_____» _____ 20___ -ж

Түзүүчүлөр:

«Психология» багытынын
жетекчисинин м.а.

Омурзаков Б.К.

псих.и.к., доцент м.а.

Хабиева Э.Р.

псих.и.к., доцент м.а.

Сулайманова А.И.

Председатель правления ОФ «СПИД»
КФ башкармалыгынын төрагасы
«Кыргыз Республикасында
чыгыш-батыш» фонду, к.псих.н.

Шумская Н.А.

«Байтас» коомдук фондунун директору

Абдыкулов Т.М.

КРЭАУнун «Психологии» багытынын
бүтүрүүчүсү, практикалык психолог

Абдрахманова А.А.

МАЗМУНУ

1.Жалпы жоболор	4
1.1. ЖКББ НББПынын негизги мүнөздөмөсү.....	4
1.2. ЖКББ НББПынын миссиясы.....	4
1.3. Терминдер, аныктамалар, белгилемелер, кыскартуулар.....	4
2.Колдонуу чөйрөсү	5
2.1. ЖКББ НББПынын колдонуучуларынын мүнөздөмөсү.....	5
2.2. Тапшыруучулардын даярдыгынын деңгээлине талаптар (абитуриенттерге).....	6
3. Даярдоо багытынын жалпы мүнөздөмөсү	6
3.1. ЖКББ НББПыны өздөштүрүүнүн нормативдик мөөнөтү.....	6
3.2. ЖКББ НББПыны өздөштүрүүнүн жалпы эмгек сыйымдуулугу.....	7
3.3. ЖКББ НББПынын максаты.....	7
3.4. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн чөйрөсү.....	7
3.5. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн объекттери.....	7
3.6. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрү.....	8
3.7. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн милдеттери.....	8
4. ЖКББ НББПыны ишке ашыруу шарттарына карата жалпы талаптар	9
4.1.НББПыны ишке ашырууда ЖОЖдордун укуктарына жана милдеттерине жалпы талаптар.....	9
4.2. НББПыны ишке ашырууда студенттердин укуктарына жана милдеттерине жалпы талаптар.....	10
4.3.Окуу жүктөмүнүн жана эс алуу убактысынын көлөмүнө талаптар.....	10
5. ЖКББ НББПга талаптар	10
5.1. ЖКББ НББПыны өздөштүрүүнүн жыйынтыгына талаптар.....	10
5.1.1. Компетенциялардын тизмеси.....	10
5.1.2. НББПнын компетенцияларынын жана курамдык бөлүктөрүнүн шайкештик матрицасы.....	13
5.1.3 НББПны өздөштүрүүнүн максаттарынын жана натыйжаларынын катышынын матрицасы.....	15
5.2. ЖКББ НББПнын түзүмүнө коюлуучу талаптар.....	17
5.2.1. ЖКББ НББПнын түзүмү.....	17
5.2.2. Бакалаврды даярдоонун окуу планы (Тиркеме 1).....	18
5.2.3 Окуу процессинин графиги (Тиркеме 2).....	18
5.2.4. Окуу дисциплиналарынын жумушчу программаларынын аннотациялары (Тиркеме 3).....	18
5.2.5.Практиканын жумушчу программаларынын аннотациялары (Тиркеме 4).....	18
5.3. НББПны ишке ашыруунун шарттарына карата талаптар.....	19
5.3.1. Окуу процессин кадрлар менен камсыз кылуу.....	19
5.3.2. Окуу процессин окуу-методикалык жана маалыматтык камсыздоо.....	19
5.3.3. Окуу процессин материалдык-техникалык жактан камсыз кылуу.....	20
5.3.4. Социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенцияларды ишке ашыруунун өзгөчөлүктөрү.....	20
6. Бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо	21
6.1. Жалпы мүнөздөмөсү.....	21
6.2. Студенттерди учурдагы жана аралык аттестациялоонун мүнөздөмөсү.....	22
6.3.Студенттерди мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациялоонун мүнөздөмөсү.....	22
7. Тиркемелер	
7.1. Тиркеме 1. Бакалаврды даярдоонун окуу планы	
7.2. Тиркеме 2. Окуу процессинин графиги	
7.3. Тиркеме 3. Окуу дисциплиналарынын жумушчу программаларынын аннотациялары	
7.4. Тиркеме 4. Практикалардын жумушгчу программаларынын аннотациялары	

1. ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР

1.1. ЖКББ НББПынын негизги мүнөздөмөсү

Бул Кыргыз Республикасынын эл аралык университети тарабынан 530300 «Психология» даярдоо багыты боюнча ишке ашырылуучу бакалавриат негизги билим берүү программасы (даярдоо профили «Клиникалык психология», академиялык даража – бакалавр) «Билим берүү жөнүндө» мыйзамды (№32 2025-жылдын 30-январындагы түзөтүүлөрдү эске алуу менен) жана билим берүү жаатындагы Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларын эске алуу менен иштелип чыккан Кыргыз Республикасынын мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде эмгек рыногунун талаптарын эске алуу менен КРЭАУда иштелип чыккан жана бекитилген документтердин системасы.

НББП максаттарды, күтүлгөн натыйжаларды, билим берүү процессин ишке ашыруунун мазмунун, шарттарын жана технологияларын, бүтүрүүчүнү даярдоонун ушул багыты боюнча даярдоонун сапатын баалоону регламенттейт жана өзүнө: окуу планын, окуу курстарынын, предметтердин, дисциплиналардын (модулдардын) жумушчу программаларын жана окуп жаткандарды даярдоонун сапатын камсыз кылуучу башка материалдарды, ошондой эле окуу жана өндүрүштүк практиканын программаларын, календардык окуу графигин жана тиешелүү билим берүү технологиясын ишке ашырууну камсыз кылуучу методикалык материалдарды камтыйт.

1.2. 530300 «Психология» багыты боюнча бакалавр даражасынын НББПынын миссиясы (даярдоо профили «Клиникалык психология», эл аралык сапат стандарттарынын деңгээлинде практикалык, илимий-изилдөө, педагогикалык жана уюштуруу-башкаруу ишин жүзөгө ашырууга жөндөмдүү, адеп-ахлактык, маданий баалуулуктарга ээ жана эмгек рыногунда суроо-талапка ээ жогорку кесипкөй психологиялык кадрларды даярдоодо турат.

1.3. Терминдер, аныктамалар, белгилемелер, кыскартуулар

Ушул кесиптик жогорку билим берүүнүн НББПсында Кыргыз Республикасы катышуучусу болуп саналган Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндөгү» Мыйзамына ылайык, белгиленген тартипте күчүнө кирген жогорку кесиптик билим берүү чөйрөсүндөгү эл аралык келишимдерге ылайык терминдер жана аныктамалар колдонулат:

негизги билим берүү программасы – тиешелүү окуу чөйрөсүндө билим берүү процессинин максаттарын, күтүлгөн натыйжаларын, мазмунун жана ишке ашырылышын жөнгө салуучу окуу-методикалык документтердин жыйындысы;

даярдоо багыты – фундаменталдык даярдоонун жалпылыгынын негизинде интеграцияланган ар кандай профилдеги жогорку кесиптик билими бар кадрларды (бакалаврларды, магистрлерди, адистерди) даярдоо үчүн билим берүү программаларынын жыйындысы;

профиль – негизги билим берүү программасынын конкреттүү түргө жана (же) кесиптик ишмердүүлүктүн объектисине багытталышы;

компетенция – студентти (окуп жатканды) билим берүүгө даярдоо үчүн белгилүү бир чөйрөдө анын натыйжалуу жемиштүү иши үчүн зарыл болгон алдын ала белгиленген социалдык талап (норма);

бакалавр – магистратурага тапшырууга жана кесиптик ишмердүүлүктү жүзөгө ашырууга укук берген жогорку кесиптик билим берүүнүн квалификациялык деңгээли;

магистр – аспирантурага жана (же) базалык докторантурага (PhD/профили боюнча) кирүү жана кесиптик ишин жүзөгө ашыруу үчүн укук берүүчү жогорку кесиптик билим берүүнүн квалификациялык деңгээли;

кредит – негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугунун шарттуу өлчөмү;

окутуунун натыйжалары - негизги билим берүү программасы/ модулу боюнча окутуунун натыйжасында ээ болгон компетенциялар;

жалпы илимий компетенциялар - кесиптик ишмердүүлүктүн бардык (же көпчүлүк) түрлөрү үчүн жалпы болгон мүнөздөмөлөрдү билдирет: үйрөнүүгө, талдоого жана синтездөөгө жөндөмдүүлүк ж. б.;

инструменталдык компетенциялар - когнитивдик жөндөмдөр, идеяларды жана ойлорду түшүнүү жана колдонуу жөндөмдүүлүгү; методикалык жөндөмдөр, айлана-чөйрөнү түшүнүү жана башкаруу, убакытты уюштуруу, окутуу стратегияларын түзүү, чечим кабыл алуу жана көйгөйлөрдү чечүү; технологиялык жөндөмдөр, техниканы колдонууга байланыштуу көндүмдөр, компьютердик көндүмдөр жана маалыматтык башкаруу жөндөмдөрү; лингвистикалык жөндөмдөр, коммуникативдик компетенциялар;

социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенциялар – сезимдерди жана мамилелерди билдирүү жөндөмүнө, критикалык ой жүгүртүүгө жана өзүн-өзү сындоо жөндөмүнө жана социалдык өз ара аракеттенүү жана кызматташуу процесстерине байланыштуу социалдык көндүмдөргө, топтордо иштөө жөндөмүнө, социалдык жана этикалык милдеттенмелерди кабыл алуу;

кесиптик стандарт - кесиптик иштин конкреттүү түрүнүн алкагында анын мазмуну менен сапатына талаптарды аныктоочу жана кызматкердин квалификациясынын сапаттык деңгээлин сүрөттөөчү негиз болуучу документ, ага кызматкердин ишмердигинин түрүнө карабастан, ар кандай уюмдун штатында өз ордун ээлөө укугу боюнча ылайык келүүгө милдеттүү.

Бул ЖКББ НББПда төмөнкү кыскартуулар колдонулат:

МББС – Мамлекеттик билим берүү стандарты;

ЖКББ – жогорку кесиптик билим берүү;

НББП – негизги билим берүү программасы;

ОМБ – окуу-методикалык бирикмелер;

ECTS – Европалык кредиттерди которуу жана топтоо системасы;

ЖК – жалпы илимий компетенциялар (инструменталдык, системалык, инсандар аралык);

ИК – инструменталдык компетенциялар;

КК – кесиптик компетенциялар;

СЖК - социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенциялар.

2. КОЛДОНУУ ЧӨЙРӨСҮ

2.1. ЖКББ НББПынын колдонуучуларынын мүнөздөмөсү

Бул ЖКББ НББП **530300 Психология** бакалаврларды даярдоо багыты боюнча окуу жана уюштуруу-методикалык документтерди иштеп чыгуу үчүн негиз болуп саналат. **530300 Психология** даярдоо багыты боюнча ЖКББ НББПнын негизги пайдалануучулары болуп төмөнкүлөр саналат:

«Клиникалык психология» даярдоо профили боюнча илимдин, техниканын жана социалдык чөйрөнүн жетишкендиктерин эске алуу менен НББПны иштеп чыгуу, натыйжалуу ишке ашыруу жана жаңыртуу үчүн жооптуу болгон КР КРЭАУнун администрациясы жана илимий-педагогикалык курамы (профессордук-окутуучулук курамы, илимий кызматкерлер), академиялык даражасы – бакалавр;

«Клиникалык психология» даярдоо профили боюнча НББП боюнча өзүнүн окуу ишин натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жооптуу студенттер, академиялык даража – бакалавр;

кесиптик иштин тиешелүү чөйрөсүндөгү адистердин жана иш берүүчүлөрдүн бирикмелери;

билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууну камсыз кылуучу окуу-методикалык бирикмелер жана кеңештер;

жогорку кесиптик билим берүүнү каржылоону камсыз кылуучу аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдары;

жогорку кесиптик билим берүү системасында мыйзамдардын сакталышын көзөмөлдөөнү камсыз кылуучу аткаруу бийлигинин ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдары;

жогорку кесиптик билим берүү чөйрөсүндө билим берүү программаларын жана уюмдарын аккредитациялоону жүзөгө ашыруучу аккредитациялык агенттиктер.

2.2. Тапшыруучулардын даярдыгынын деңгээлине талаптар (абитуриенттерге)

«Бакалавр» квалификациясын жана жогорку кесиптик билим алууга талапкер абитуриенттин билим деңгээли – жалпы орто билим же орто кесиптик (же жогорку кесиптик) билим болушу керек.

Абитуриенттин жалпы орто билими же орто кесиптик (же жогорку кесиптик) билими тууралуу мамлекеттик үлгүдөгү документи болууга тийиш.

3. ДАЯРДОО БАГЫТЫНЫН ЖАЛПЫ МҮНӨЗДӨМӨСҮ

3.1. ЖКББ НББПыны өздөштүрүүнүн нормативдик мөөнөтү

530300 «Психология» багыты боюнча Бакалаврларды даярдоонун ЖКББ НББПсын өздөштүрүүнүн (даярдоо профили: «Клиникалык психология») жалпы орто же кесиптик орто билим берүү базасында күндүзгү окуу формасы 4 жылды түзөт. Окутуунун ар кандай формалары айкалышкан жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда бакалаврларды даярдоонун ЖКББ НББПсын өздөштүрүүнүн мөөнөттөрү ЖОЖ тарабынан күндүзгү окуу формасындагы өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтүнө салыштырмалуу бир жылга узартылат.

Тиешелүү профилдеги орто кесиптик билими же жогорку кесиптик билими бар адамдарга тездетилген программалар боюнча бакалаврларды даярдоо боюнча ЖКББ НББПны өздөштүрүүгө укук берилет. Тездетилген программаларды ишке ашырууда окуу мөөнөтү башка билим берүү программасы боюнча орто кесиптик билим жана (же) жогорку билим алууда студент өздөштүргөн (өткөн) айрым дисциплиналар (модулдар) жана (же) айрым практикалар боюнча окутуунун натыйжаларын толугу менен же жарым-жартылай кайра аттестациялоонун (кайра зачеттоонун) натыйжалары боюнча аныкталат.

Орто кесиптик билим берүүнүн профилинин жогорку кесиптик билим берүүнүн профилине ылайык келишин КРЭАУ өз алдынча аныктайт.

Тездетилген программаларды ишке ашыруунун алкагында окутуунун күндүзгү формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн базасында бакалаврларды даярдоо боюнча ЖКББ НББПны өздөштүрүүнүн мөөнөттөрү 3 жылдан кем эместе түзөт.

Жеке окуу планы боюнча билим алууда, билим алуу формасына карабастан, окуу мөөнөтүн КРЭАУ өз алдынча белгилейт.

Ден соолугуна байланыштуу мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды жекече окуу планы боюнча окутууда, билим алуунун тиешелүү формасы үчүн белгиленген мөөнөткө салыштырмалуу, КРЭАУ мөөнөтүн узартууга укуктуу.

Бакалаврларды жана магистрлерди даярдоо багыты боюнча ЖКББ НББПны өздөштүрүүнүн башка ченемдик мөөнөттөрү Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинети тарабынан белгиленет.

3.2. ЖКББ НББПыны өздөштүрүүнүн жалпы эмгек сыйымдуулугу

Бакалаврларды даярдоодогу ЖКББ НББПны өздөштүрүүнүн жалпы эмгек сыйымдуулугу 240 кредитке (зачеттук бирдикке) барабар. Күндүзгү окуу формасы боюнча окуу жылындагы ЖКББ НББПнын эмгек сыйымдуулугу 60 кредитке барабар. Бир окуу семестринин эмгек сыйымдуулугу 30 кредитке барабар (окуу процесси эки семестрлик болуп курулган учурда). Бир кредит студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын ичинде анын аудиториялык, өз алдынча иштери жана аттестациянын бардык түрлөрү),

академиялык саат 50 мүнөткө барабар. ЖКББ НББПнын окутуунун ар кандай формаларын жана окутуунун аралыктан билим берүү технологияларын пайдаланууну айкалыштыруудагы эмгек сыйымдуулугу окуу жылы үчүн 48 кредиттен кем эмести түзөт.

3.3. ЖКББ НББПнын максаты

530300 Психология багыты боюнча ЖКББ НББПнын максаты инсанды окутуу жана тарбиялоо чөйрөсүндө.

3.3.1. Билим берүү тармагында 530300 Психология (окутуу профили «Клиникалык психология», академиялык даражасы - бакалавр) чөйрөсүндөгү ЖКББ НББПнын максаты - ишмердүүлүктүн ар кандай чөйрөсүндө ийгиликтүү иштөөгө, адамдардын ойлорун, эмоцияларын, сезимдерин жана жүрүм-турумун изилдөөгө жана түшүндүрүүгө жөндөмдүү бакалаврды даярдоо, тез өзгөрүп жаткан дүйнөдө алардын социалдык мобилдүүлүгүнө жана эмгек рыногунда туруктуулугуна өбөлгө түзгөн адамдардын ар кандай профессионалдык турмуштук мамилелерин жана компетенцияларын калыптандыруу аркылуу адамдардын жеке турмуштук мамилелерин жана мамилелерин калыптандыруу.

3.3.2. Жеке инсанды өнүктүрүү чөйрөсүндө 530300 Психология (окутуу профили «Клиникалык психология», академиялык даражасы – бакалавр) окуу тармагындагы ЖКББ НББПнын максаты студенттердин социалдык жана инсандык сапаттарын: максатка умтулгандыкты, уюшкандыкты, тырышчаактыкты, жоопкерчиликти, жарандыкты, баарлашуу көндүмдөрүн, сабырдуулукту, жалпы маданиятты жогорулатууну өнүктүрүү болуп саналат.

3.4. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн чөйрөсү

530300 «Психология» (даярдоо профили: «Клиникалык психология», академиялык даража - бакалавриат) багыты боюнча бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгү төмөнкүлөрдү камтыйт: илим, билим берүү, маданият, саламаттыкты сактоо, юриспруденция, мамлекеттик жана өкмөттүк эмес уюмдардын калкына социалдык жардам көрсөтүү, ошондой эле илимий-изилдөө жана консультациялык уюмдарда жана юридикалык жактарга юридикалык кызматтарды көрсөтүү.

530300 «Психология» багыты боюнча бүтүрүүчүлөр (даярдоо профили: «Клиникалык психология» академиялык даражасы - бакалавриат) мектепке чейинки, орто жана орто кесиптик билим берүү системаларында (бала бакчалар, мектепке чейинки курактагы балдарды өнүктүрүү борборлору, мамлекеттик жана жеке мектептер, колледждер, кесиптик лицейлер ж.б.у.с.) спорт уюмдарында, социалдык жардам көрсөтүүчү органдарда, коомдук уюмдарда, илимий жана консультациялык уюмдарда, кадрларды кесиптик даярдоо же кайра даярдоо борборлорунда, психологиялык борборлордо, реабилитациялык борборлордо ж.б. иштей алышат.

3.5. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн объекттери

Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин объекттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- Психикалык процесстердин психологиялык мыйзам ченемдүүлүктөрү жана механизмдери, адамдын жашоонун ар кандай мезгилдериндеги өзгөчөлүктөрү жана абалы;

- Инсандык, инсандар аралык жана социалдык мамилелер жана өз ара аракеттенүү;

- Консультацияларды, психодиагностиканы, психокоррекцияны жана психопрофилактиканы уюштуруунун ыкмалары жана формалары;

- Психологиялык кызматтар.

● 3.6. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрү

- Илимий-изилдөөчүлүк;

- Практикалык (психологиялык кийлигишүү катары консультациялык жана психотерапиялык);

- Психологиялык жана педагогикалык;

- Психодиагностикалык.

Бүтүрүүчү негизинен даярдалуучу ушул кесиптик ишмердүүлүктөрдүн түрлөрү анын билим берүү программасынын мазмунун аныктайт. Бул программа КРЭАУ тарабынан кызыкдар иш берүүчүлөр менен биргеликте иштелип чыгат.

3.7. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн милдеттери

530300 «Психология» багыты (даярдоо профили: «Клиникалык психология») боюнча бакалаврдын кесиптик ишмердүүлүгүнүн негизги милдеттери төмөнкүлөр болуп саналат:

Илимий-изилдөө ишинде:

- адамдын дезадаптациясына, мүмкүнчүлүгү чектелген адамдардын ишмердүүлүгүнө, ар кандай оорулардагы психикалык бузулууларга байланышкан маселелерди теориялык талдоонун негизги ыкмаларын ишке ашыруу;
- психодиагностикалык, кеңеш берүүчү жана психотерапиялык ишмердүүлүктүн методологиялык маселелери боюнча учурдагы психологиялык адабияттарды кароо жана талдоо;
- психологиялык изилдөөлөрдүн конкреттүү гипотезаларын, максаттарын жана милдеттерин аныктоо;
- коюлган көйгөйгө ылайык келген изилдөө ыкмаларын тандоо;
- илимий изилдөөнү пландоо;
- изилдөөнүн дизайнын иштеп чыгуу, анын заманбап талаптарга, изилдөөнүн максаттарына жана этикалык-деонтологиялык нормаларга шайкештигин баалоо;
- жаңы психологиялык изилдөө ыкмаларын иштеп чыгуу жана бар болгон ыкмаларды адаптациялоо (анын ичинде жаңы маалыматтык технологияларды колдонуу аркылуу);
- изилдөөнү өз алдынча жүргүзүү;
- психологиялык маалыматтарды иштеп чыгуу жана талдоонун идеографиялык ыкмаларын, алынган жыйынтыктарды интерпретациялоо моделдерин колдонуу, корутундуларды жана сунуштарды даярдоо;
- илимий экспертиза жүргүзүү (актуалдуу жана потенциалдуу изилдөө долбоорлорун эксперттик баалоо), өз изилдөөлөрүнүн материалдарын жазуу жүзүндө, оозеки жана виртуалдык (маалыматтык тармактарда жайгаштыруу аркылуу) түрдө сунуштоо;
- илимий жана кесиптик жыйындарга, конференцияларга уюштуруу жана катышуу.

Практикалык ишмердүүлүктө:

- тандалган кесиптик ишмердүүлүк чөйрөсүндө ыкмаларды жана технологияларды колдонуу аркылуу кесиптик маселелерди чечүүгө багытталган психологиялык кызматты жана колдонмо илимий-изилдөө иштерин жүргүзүү;
- дүйнө жана коом жөнүндөгү илимий билимдер системасын колдонуу менен дүйнө таанымын кеңейтүү, ар түрдүү көз караштар менен маданий ар түрдүүлүктү түшүнүү, туруктуу өнүгүү концепциясын билүү жана түшүнүү;
- психологиялык өзгөчөлүктөрдү, абалдарды, психикалык процесстердин мүнөздөмөлөрүн, индивиддер менен топтордун ар кандай ишмердүүлүк түрлөрүн талдоо (жетекчилик алдында);
- психологиянын ар кандай илимий-практикалык багыттарында балдардын жана чоңдордун таанып-билүү, когнитивдик, мотивациялык-эргтик чөйрөлөрүн изилдөө жана диагностикалоо иштерине катышуу (жетекчилик алдында);
- адамдын ар кандай ишмердүүлүк түрлөрүндөгү психикалык абалдарын диагностикалоо натыйжалары боюнча психикалык өнүгүүдөгү бузулууларды, четтөөлөрдү жана асоциалдык жүрүм-турум коркунучун аныктоо (жетекчилик алдында);
- кесиптик ишмердүүлүктү жүзөгө ашырууда туруктуу өнүгүү принциптерин сактоо.

Психологиялык-педагогикалык ишмердүүлүктө:

- ар түрдүү багыттар боюнча илимий-теориялык маалыматтарды, ички жана тышкы тажрыйбаны изилдөө (жетекчилик алдында);

- психология тармактарын окутууда колдонулган ыкмалардын жана технологиялардын натыйжалуулугун аныктоо;
- жаш өзгөчөлүктөрүн, коммуникация, билим берүү жана тарбия процесстериндеги тобокелдик факторлорун эске алуу менен, ден соолукка пайдалуу жашоо образы жана жүрүм-турум боюнча психологиялык көз караштарды калыптандыруу;
- жаш өзгөчөлүктөрүн, социалдык-билим берүү деңгээлин эске алуу менен, жашоодогу кыйынчылыктарды натыйжалуу жеңүүгө жана өз ара сабырдуулукка багытталган мамилелерди калыптандыруу;
- мектепке чейинки, орто жалпы, баштапкы жана орто кесиптик билим берүү уюмдарында психологияны жалпы билим берүү дисциплинасы катары окутуу жана адамдын ишмердүүлүгүнүн, коом жашоосунун психологиялык өзгөчөлүктөрү тууралуу билим берүү;
- билим берүү жолун жана кесиптик карьераны мындан аркы пландаштыруу.

Психодиагностикалык ишмердүүлүктө:

- бейтап (же кардар), медициналык кызматкерлер жана кызмат көрсөтүүнүн заказчысы менен клиникалык-психологиялык, социалдык-психологиялык жана этикалык-деонтологиялык аспектилерди эске алуу менен натыйжалуу өз ара аракеттенүү;
- интервью, анамнездик (биографиялык) жана башка клиникалык-психологиялык ыкмалар аркылуу бейтаптын (же кардардын) жана медициналык кызматкерлердин (же кызмат көрсөтүүнүн заказчысынын) муктаждыктары жөнүндө маалыматты аныктоо жана талдоо;
- нозологиялык, синдромалдык, социалдык-демографиялык, маданий жана индивидуалдык-психологиялык өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен психодиагностикалык изилдөөнүн максатын, милдеттерин жана программасын (ыкмаларды тандоо жана алардын колдонуу тартибин аныктоо) белгилөө;
- психикалык функцияларды, абалдарды, сапаттарды жана инсан менен интеллекттин түзүлүшүн, психологиялык көйгөйлөрдү, конфликттерди, адаптация жолдорун, инсандык ресурстарды, адамдар аралык мамилелерди жана башка психологиялык көрүнүштөрдү клиникалык жана эксперименттик психологиялык изилдөөнүн тиешелүү ыкмалары аркылуу диагностикалоо;
- адам психикасынын нормалдуу жана патологиялык системалуу мүнөзү жөнүндө заманбап түшүнүктөрдү эске алуу менен кеңири структураланган психологиялык корутунду жана сунуштарды түзүү;
- кайтарым байланыш камсыз кылуу: бейтапка (же кардарга), медициналык кызматкерлерге жана башка кызмат көрсөтүү заказчыларына диагностика жыйынтыктары боюнча маалымат берүү, алардын муктаждыктары менен индивидуалдык өзгөчөлүктөрүн эске алуу.

4. ЖКББ НББПыны ИШКЕ АШЫРУУ ШАРТТАРЫНА КАРАТА ЖАЛПЫ ТАЛАПТАР

4.1. НББПыны ишке ашырууда ЖОЖдордун укуктарына жана милдеттерине жалпы талаптар

4.1.1. 530300 «Психология» багыты (даярдоо профили: «Клиникалык психология») боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги окуу программасы Кыргыз Республикасынын тиешелүү мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде, эмгек рыногунун муктаждыктарын эске алуу менен иштелип чыгат.

Жыл сайын жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги окуу программасы (ЖКББ НББП) илимдин, маданияттын, экономиканын, техника менен технологиянын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүшүн эске алуу менен төмөнкү билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу боюнча сунуштардын негизинде такталып турат:

- бүтүрүүчүлөрдүн даярдык сапатын камсыз кылуу стратегиясын иштеп чыгуу;
- жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги окуу программасын үзгүлтүксүз мониторингден өткөрүү жана мезгил-мезгили менен кайра карап чыгуу;

- студенттер менен бүтүрүүчүлөрдүн билим, жөндөм жана компетенция деңгээлин баалоонун объективдүү жол-жоболорун так жана макулдашылган критерийлердин негизинде иштеп чыгуу;
- окутуучулук курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылуу;
- жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги окуу программасын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылуу жана аларды пайдалануунун натыйжалуулугун контролдоо, анын ичинде студенттердин пикирлерин сурамжылоо аркылуу баалоо;
- өз ишмердүүлүгүн (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүү уюмдары менен салыштыруу максатында макулдашылган критерийлер боюнча өзүн-өзү изилдөөнү (самообследование) үзгүлтүксүз жүргүзүү;
- өз ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктары, пландары жана инновациялары тууралуу коомчулукка маалымат берүү.

4.1.2. Студенттердин жана бүтүрүүчүлөрдүн даярдык сапатын баалоо алардын учурдагы, аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясын камтышы керек. Баалоо каражаттарынын базалары КРЭАУ тарабынан өз алдынча иштелип чыгып, бекитилет.

Студенттер менен бүтүрүүчүлөрдү аттестациялоого коюлган талаптар, бүтүрүүчү квалификациялык иштеринин мазмунуна, көлөмүнө жана түзүмүнө коюлган шарттар КРЭАУ тарабынан «Бүтүрүүчүлөрдү жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоо жөнүндө жобонун» негизинде аныкталат.

4.1.3. Негизги билим берүү программасын (НББП) иштеп чыгууда КРЭАУ бүтүрүүчүлөрдүн социалдык-жеке компетенцияларын (мисалы, социалдык өз ара аракеттенүү, өзүн-өзү уюштуруу жана өзүн-өзү башкаруу, системалуу-ишмердүүлүк мүнөзүндөгү компетенциялар) калыптандыруу мүмкүнчүлүктөрүн аныктоого тийиш.

КРЭАУ ЖОЖдун социомаданий чөйрөсүн калыптандырууга, студенттин ар тараптуу өнүгүүсү үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө милдеттүү.

Ошондой эле КРЭАУ окуу процессинин социалдык-тарбиялык компонентинин өнүгүшүнө өбөлгө түзүүгө тийиш, анын ичинде студенттик өзүн-өзү башкарууну өнүктүрүү, студенттерди коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачыл клубдардын, илимий студенттик коомдордун жана студенттик бир туугандык бирикмелердин ишине катыштырууну камсыз кылууга милдеттүү.

4.1.4. Жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасы (ЖКББ НББП) ар бир циклдин вариативдик бөлүгүнүн кеминде үчтөн бир бөлүгүн студенттин тандоосуна ылайык окутулуучу дисциплиналар камтууга тийиш. Студент тандай турган дисциплиналарды түзүү тартибин КРЭАУнун окумуштуулар кеңеши аныктайт.

4.1.5. КРЭАУ студенттерге өз окуу программасын түзүүгө реалдуу катышуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга милдеттүү.

4.1.6. КРЭАУ студенттерди НББПны түзүүдө алардын укуктары жана милдеттери менен тааныштырып, студент тандаган дисциплиналар алар үчүн милдеттүү болуп эсептелерин жана алардын жалпы эмгек сыйымдуулугу окуу планында белгиленген көлөмдөн аз болбошу керектигин түшүндүрүүгө тийиш.

4.2. НББПны ишке ашырууда студенттердин укуктарына жана милдеттерине жалпы талаптар

4.2.1. Студенттер НББП тарабынан каралган студент тандай турган окуу дисциплиналарын өз окуу убактысынын чегинде тандаууга укуктуу.

4.2.2. Студент өзүнүн индивидуалдуу билим алуу траекториясын түзүүдө дисциплиналарды тандоо жана алардын келечектеги даярдоо профилине (адистештирүүгө) таасири тууралуу университеттен консультация алууга укуктуу.

4.2.3. Жалпы маданий жана социалдык-жеке компетенциялардын (СЖК) өнүгүшүн камсыз кылуу максатында студенттер студенттик өзүн-өзү башкарууну өнүктүрүүдө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачыл клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга мүмкүнчүлүккө ээ.

4.2.4. Студенттер окуу жайдын НББПда каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттө аткарууга милдеттүү.

4.3. Окуу жүктөмүнүн жана эс алуу убактысынын көлөмүнө талаптар
Студенттин максималдуу окуу жүктөмү жумасына 45 саатты түзөт, бул сааттарга аудиториялык жана аудиториядан тышкары (өз алдынча) бардык ишмердүүлүк кирет.

Келишимдик формадагы окууда жумалык аудиториялык сабактардын көлөмү Кыргыз Республикасынын мамлекеттик билим берүү стандартынын (МББС) негизинде, жогорку кесиптик билим деңгээлине жана даярдоо багытын эске алуу менен аныкталат жана ар бир окуу дисциплинасын үйрөнүүгө бөлүнгөн жалпы көлөмдүн кеминде 35% ын түзүшү керек.

Окуу дисциплинасында өз алдынча ишке бөлүнгөн сааттарга экзаменге (модулга) даярданууга каралган убакыт дагы кирет.

Окуу жылындагы жалпы эс алууга убакыт 7–10 жуманын ичинде болушу керек, анын ичинде кеминде эки жума жана төрт жуманын соңку дипломдук эс алуусу каралган.

5. ЖКББ НББПга ТАЛАПТАР

5.1. ЖКББ НББПыны өздөштүрүүнүн жыйынтыгына талаптар

5.1.1. Компетенциялардын тизмеси

530300 «Психология» багыты боюнча «бакалавр» квалификациясын (даражасын) алган бүтүрүүчү (даярдоо профили: «Клиникалык психология») кесиптик ишмердүүлүктүн милдеттерине жана негизги билим берүү программасынын максаттарына ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болушу керек:

а) универсалдык (УК)

1. Жалпы илимий компетенциялар (ЖК):

ЖК -1. Дүйнө жөнүндө илимий билимдерди критикалык баалап, колдонууга жөндөмдүү, жашоо жана маданият баалуулуктарын түшүнүп, активдүү жарандык позицияны кармай билген, адамдарга урмат көрсөтүү жана толеранттуулук көрсөткөн.

ЖК -2. Кесиптик маселелерди чечүүдө математика, табигый, гуманитардык жана экономикалык илимдердин негизги түшүнүктөрүн колдонууга жөндөмдүү.

2. Инструменталдык компетенциялар (ИК):

ИК-1. Мамлекеттик, расмий жана чет тилдердин биринде иш жана окуу чөйрөсүндө кесиптик байланыш жүргүзө билген.

ИК-2. Илимий-технологиялык маалыматтарды колдонуп жаңы билим алууга жана аны ишке ашырууга жөндөмдүү, татаал маселелерди чечүүгө жөндөмдүү.

ИК-3. Кесиптик ишмердүүлүктө ишкердик билимдерди жана көндүмдөрдү колдонууга жөндөмдүү.

3. Социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенциялар (СЖК):

СЖК-1. Жеке адамдардын же топтордун кесиптик ишмердүүлүгүндө максаттарды жеткирүүгө жөндөмдүү.

4. Кесиптик компетенциялар (КК):

практикалык жана психодиагностикалык иш-аракеттерде:

КК -1. Психика жана аң-сезимдин өнүгүүсүнүн анатомио-физиологиялык, психологиялык мыйзамдуулуктарын, инсанды калыптандыруу жана социализациялоо процесстерин түшүнүүгө жана талдоого жөндөмдүү.

КК -2. Социалдык жана жеке өнүгүүдө, ар кандай ишмердүүлүктөрдө социалдык-кесиптик тобокелдиктерди алдын алууга салым кошууга жөндөмдүү.

КК-3. Консультациялоо, психодиагностика, психокоррекция жана психопрофилактика иштерин жүргүзүү көндүмдөрүнө ээ.

КК-4. Маалыматтарды чогултуу, талдоо жана интерпретациялоо, маалыматтарды тандоо жана иреттөө, изилдөөлөрдүн натыйжаларын кесиптик маселелерди чечүүдө колдонууга жөндөмдүү.

КК-5. Статистикалык иштетүүнү жүргүзүүгө, маалыматтарды жарыялоого жөндөмдүү (жетекчилик алдында).

КК-6. Ар кандай илимий идеяларды, көз караштарды кабыл алып, алардын психологиялык колдоосун камсыз кылууга жөндөмдүү.

КК-7. Психологиялык кызматты жүзөгө ашырууда жоопкерчилик алууга, өз ишинин сапатына жооп берүүгө, психологдун кесиптик-этикалык кодексин сактоого жөндөмдүү.

КК-8. Билим берүү процессинде жеке-багытталган билим берүү жана туруктуу өнүгүү принциптерине ылайык оптималдуу шарттарды түзүүгө жөндөмдүү (ден соолукка пайдалуу жашоо образы, табиятты коргоо жана ресурстарды рационалдуу пайдалануу, маданий ар түрдүүлүк, инклюзия жана башка).

б) Психологиялык-педагогикалык ишмердүүлүктө:

КК -9. Реабилитациялык, психокоррекциялык, психопрофилактикалык жана окуу программаларын ишке ашырууда инновациялык ыкмаларды жана критикалык ой жүгүртүүнү колдонууга жөндөмдүү.

КК-10. Кесиптик ишмердүүлүктө конструктивдүү байланыш түзүүгө жөндөмдүү.

КК-11. Лабораториялык жана практикалык сабактарды ар кандай окутуу ыкмаларын, анын ичинде инновациялык ыкмаларды колдонуу менен өткөрө билген.

КК-12. Өнүктүрүүчү жана жеке-баңгыланган билим берүү технологияларын колдонууга жөндөмдүү.

КК-13. Психологияны мектепке чейинки жана билим берүү уюмдарында, ошондой эле өндүрүш структураларында окутууга жөндөмдүү.

Окууну бүткөндөн кийин жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги окуу программасын (профили: «Клиникалык психология») өздөштүргөн студент төмөнкү билим жыйынтыктарын көрсөтө билүүгө тийиш:

Билүүсү:

- психология илиминде теориялык негиздерди, психология принциптерин жана ыкмаларын, кесиптик ишмердүүлүктү чечүү үчүн негизги тармактарын;
- психологиялык кызматты жүзөгө ашыруунун, билим берүү чөйрөсүндө психологиялык коопсуздукту түзүүнүн, гендердик саясатты жана инклюзивдүү билим берүүнү жүзөгө ашыруунун принциптерин;
- балдар жана чоңдор үчүн консультациялоо, психодиагностика, психокоррекция жана психопрофилактика негиздерин;
- психика жана аң-сезимдин анатомио-физиологиялык жана психологиялык мыйзамдуулуктарын, инсанды калыптандыруу жана социализациялоо процессин, социалдык-маданий жана гендердик өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен туруктуу өнүгүүнү;
- билим берүү чөйрөсүндөгү тобокелдиктерди, коркунучтарды, зомбулукту аныктоонун булактарын жана алдын алуу жолдорун, окууга позитивдүү мотивацияны калыптандырууну билүүсү керек.

Колдоно билүүсү:

- психология илиминде алган билимдерди, анын тарыхый аспектилерин, феномендерин, категорияларын жана методологиялык негиздерин колдонуу;
- психологиялык коопсуздук боюнча билимдерди билим берүү чөйрөсүнө интеграциялоо;
- социалдык жана жеке өнүгүүдө, ар кандай ишмердүүлүктө социалдык-кесиптик тобокелдиктерди алдын алуу маселелерин кесиптик деңгээлде чечүү;
- билим берүү чөйрөсүндө психологиялык коопсуздукту камсыз кылуунун ар кандай ыкмаларын, каражаттарын жана усулдарын колдонуу;
- өнүктүрүүчү жана жеке-баңгыланган билим берүү технологияларын колдонуу;
- стандарттан тыш жана кризистик ситуацияларда уюштуруучу-башкаруучулук чечимдерди табуу, алардын натыйжасын баалоо жана лидерлик сапаттарды көрсөтүү;
- реабилитациялык, психокоррекциялык, психопрофилактикалык жана окуу программаларын ишке ашыруу үчүн инновациялык ыкмаларды колдонуу алуусу керек.

Ээ болуусу:

- тандалган кесиптик ишмердүүлүк чөйрөсүндө консультациялоо, психодиагностика, психокоррекция жана психопрофилактика жүргүзүү көндүмдөрүнө;
- билим берүү чөйрөсүндө психологиялык коопсуздукту камсыз кылууга карата маселелерди чечүү ыкмаларына;
- билим берүүнүн жалпы системасында гендердик жана инклюзивдүү ыкманы камсыз кылууга жардам берген көндүмдөргө;
- психологиялык кызматты жүзөгө ашырууда, социалдык-психологиялык жана билим берүү иш-чараларын өткөрүүдө, коомчулукта тажрыйба жана идеяларды жайылтууда көндүмдөргө ээ болушу керек.

5.1.2. НББПнын компетенцияларынын жана курамдык бөлүктөрүнүн шайкештик матрицасы

Таблица 1. Компетенциялардын шайкештик матрицасы

Индекс	Аталышы	Компетенции			
		Жалпы илимий компетенциялар	Инструменталдык компетенциялар	социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенциялар	Кесиптик компетенциялар
Гуманитардык, социалдык жана экономикалык цикл					
Б.1.1.0 Базалык бөлүм					
Б.1.1.1.	Орус тили жана адабияты	ЖК-1	ИК-1		
Б.1.1.2.	Кесипкөй кыргыз тили жана адабияты	ЖК-1	ИК-1		
Б.1.1.3.	Чет тили		ИК-1		
Б.1.1.4.	Ата Мекен тарыхы	ЖК-1; ЖК-2		СЖК-1	
Б.1.1.5.	Философия	ЖК-1; ЖК-2		СЖК-1	
Б.1.1.6.	Манас таануу	ЖК-1; ЖК-2		СЖК-1	
Б.1.1.7.	Кыргызстандын географиясы	ЖК-1; ЖК-2			
ДВ.1.2.0 Тандоо боюнча курс:					
ДВ.1.2.1	1. Чечендик өнөр	ЖК-1; ЖК-2		СЖК-1	КК-8
	2. Социология	ЖК-1; ЖК-2		СЖК-1	
	2. Логика	ЖК-1; ЖК-2		СЖК-1	
Математикалык жана табигый илимдер цикли					
Б.2.1.0 Базовалык бөлүм					
Б.2.1.1.	Математика	ЖК-1; ЖК-2			
Б.2.1.2.	Информатика		ИК-1		
Б.2.1.3.	Экология	ЖК-1; ЖК-2		СЖК-1	КК-8
ДВ.2.2.0 Өзгөрмө бөлүк					
ДВ.2.2.1	1. Digital&AI- кесиптик ишмердүүлүктө технологиялар		ИК-1		
	2. Smart көндүмдөр: санариптик технология жана критикалык ой жүгүртүү	ЖК-2	ИК-3		
	3. Критикалык ой жүгүртүүнүн негиздери		ИК-1		КК-9
	4. Математикалык методдор жана моделдөө		ИК-1		
	5. Ыктымалдуулук теориясы жана математикалык статистика	ЖК-2	ИК-1		

	6. Азыркы табият таануу концепциялары		ИК-1		
	7. Психометрия		ИК-1		
	8. Биология		ИК-1		
	9. Когнитивдик нейро илими		ИК-1		
	10. Психологиядагы этика		ИК-1		КК-9
Кесиптик цикл					
Б.3.1.0 Базалык бөлүм:					
Б.3.1.1.	Жалпы психология (курстук иш)				КК -1
Б.3.1.2.	Психологиялык алдын алуу				КК-1; КК-4; КК-6
Б.3.1.3.	Борбордук нерв системасынын анатомиясы жана физиологиясы, жогорку нерв ишмердүүлүгүнүн физиологиясы				КК-1
Б.3.1.4.	Психофизиология				КК-1
Б.3.1.5.	Жарнаманын психологиясы				КК-4; КК-5
Б.3.1.6.	Психогенетика				КК-1
Б.3.1.7.	Саясий психология				КК-2
Б.3.1.8.	Өсүү жана жаш курак психологиясы (курстук иш)				КК-1; КК-7; КК-8
Б.3.1.9.	Психологиянын методологиялык негиздери				КК-1; КК-6
Б.3.2.0 Өзгөрмө бөлүк:					
Б.3.2.1.	Кесипке киришүү, кесиптик этика				КК-7; КК-10
Б.3.2.2.	Социалдык психология				КК-1; КК-10; КК-16
Б.3.2.3.	Жалпы психологиялык практикум				КК-11
Б.3.2.4.	Психосоматикалык бузулуулардын психологиясы				КК-8; КК-12; КК-13; КК-17
Б.3.2.5.	Психодиагностика (курстук иш)				КК-3; КК-7
Б.3.2.6.	Кризисдик психология				КК-7; КК-15; КК-16; КК-17
Б.3.2.7.	Дифференциалдык психология				КК-9; КК-14
Б.3.2.8.	Патопсихология				КК-4; КК-5
Б.3.2.9.	Баланын жаш курагында психикалык өнүгүүнүн бузулушу				КК-11; КК-12; КК-13
Б.3.2.10.	Инсандык психология жана клиникалык психологиядагы инсандык психология				КК-1; КК-3; КК-6
Б.3.2.11.	Клиникалык психологияга киришүү				КК-1; КК-3; КК-6
Б.3.2.12.	Маалымат психологиясы				КК-10; КК-18

Б.3.2.13.	Девианттык жүрүм-турумдун психологиясы				КК-2; КК-9
Б.3.2.14.	Психологиялык кеңеш берүүнүн негиздери				КК-1; КК-3; КК-6
Б.3.2.15.	Клиникалык психологияга киришүү				КК-1; КК-3; КК-6
Б.3.2.16.	Психотерапиянын жана психокоррекциянын негиздери				КК-9
Б.3.2.17.	Нейропсихология				КК-16
Б.3.2.18.	Психологиялык көзөмөл				КК-10; КК-16; КК-17
Б.3.2.19.	Психогенетика				КК-1; КК-3; КК-6
Б.3.2.20.	Атайын психология жана коррекциялык-өстүрүүчүлүк окутуу				КК-2; КК-9;
Б.3.2.21.	Психофармакология				КК-1; КК-6
Б.3.2.22.	Чет тили		ИК-1		
Б.3.2.23.	Юридикалык психологиянын негиздери				КК-1; КК-3; КК-6
Б.3.2.24.	Геронтологиядагы клиникалык психология				КК-4; КК-5
Б.3.2.25.	Клиникалык психоанализге киришүү жана психоаналитикалык диагностика				КК-4; КК-5
Б.3.2.26.	Клиникалык психологиядагы проактивдик ыкмалар				КК-3; КК-7
Б.3.2.27.	Үй-бүлө психологиясы				КК-1; КК-10; КК-11
ТБК					
Б.3.2.23.	1. Терроризм жана экстремизм психологиясы		ИК-3		КК-1; КК-6
	2. Теологиялык психология				КК-1
	3. Нике жана өнөктөштүк психологиясы				КК-14
	4. Ата-эне менен баланын мамилесин диагностикалоо жана корекциялоо				КК-1; КК-6
	5. Арт-терапиянын негиздери				КК-1; КК-6
	6. Таасир кылуу психологиясы				КК-1; КК-6
Практика					
Б.5. Практиканын аталышы					
П.01.	Окуу практикасы (психологиялык-жаш курактык)				КК-3; КК-4; КК-7; КК-9; КК-16
П.02.	Психологиялык-педагогикалык практика				КК-8; КК-9; КК-11; КК-12; КК-13; КК-15
П.03.	Өндүрүштүк практика				КК-3; КК-4; КК-7; КК-10; КК-14; КК-15; КК-16; КК-17; КК-18

П.04.	Квалификацияга чейинки практика				КК-4; КК-5; КК-6;
Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация					
МА.02.1.	Дисциплиналар аралык экзамен	ЖК-1; ЖК-2	ИК-1	СЖК-1	
МА.02.2.	Мамлекеттик комплекстик экзамен (Кыргызстандын тарыхы, Кыргызстандын географиясы, Кыргыз тили жана адабияты)				КК-1; КК-3; КК-6; КК-9
МА.02.3.	Бүтүрүүчү квалификациялык ишин коргоосу				КК-4; КК-5; КК-7
	Чет тилинен жыйынтоочу экзамен		ИК-1		

5.1.3. НББПны өздөштүрүүнүн максаттарынын жана натыйжаларынын катышынын матрицасы

Таблица 2. Компетенттүүлүк менен окуу натыйжаларынын шайкештиги

Окутуунун натыйжалары	Компетенции
ОН1 – Айлана-чөйрө жөнүндө жетиштүү илимий билимдерге ээ болуп, жашоо жана маданияттын баалуулуктарын түшүнөт, ар түрдүү булактардан алынган маалыматты сынчыл талдай алат, жарандык активдүү позицияны карманат, гендердик саясаттын негиздерин билет жана маданияттар аралык коммуникациянын негиздерин өздөштүргөн.	ЖК-1; ЖК -2; СЖК-1; КК-10; КК-16; КК -18
ОН2 – Окуу жана кесиптик ишмердүүлүктө ар кандай маселелерди чечүү үчүн компьютердик технологиялар чөйрөсүндө практикалык билгичтик жана көндүмдөрдүн жетиштүү деңгээлине ээ.	ИК-2
ОН3 – Мамлекеттик, расмий жана чет тилдеринин бирин жетиштүү деңгээлде билген, илимий жана публицистикалык тексттерди окуп түшүнө алган, алардын жалпы мазмунун аңдап, окуу жана кесиптик ишмердүүлүктө ишкердик байланыш жана кат алышууну жүргүзө алат.	ИК-1
ОН4 – Кесиптик ишмердүүлүгүндө колдонуу үчүн экономика жана ишкердик жаатындагы билим, билгичтик жана көндүмдөрдүн жетиштүү деңгээлине ээ.	ИК-3
ОН5 – Психологиянын фундаменталдык негиздери боюнча системалуу жана кеңири билимге ээ (психологиянын методологиясы жана түшүнүктөр системасы; психологиянын илим жана практика катары калыптанышы жана өнүгүшү ж.б.); психологиянын негизги тармактары, багыттары жана мектептери боюнча базалык билимдерди өздөштүргөн.	КК -1
ОН6 – Тандалган кесиптик ишмердүүлүк тармагында консультация өткөрүү, психодиагностика, психокоррекция жана психопрофилактика жүргүзүү көндүмдөрүн өздөштүргөн.	КК -3; КК -11
ОН7 – Ар кандай курактагы адамдардын социалдык жана жеке өнүгүүсүндөгү четтөөлөрдү, ошондой эле ар кыл ишмердүүлүк түрлөрүндөгү социалдык-психологиялык тобокелдиктерди баалоо үчүн жетиштүү билим жана практикалык көндүмдөргө ээ; психопрофилактикалык жана психоагартуу иштерин жүргүзө алат.	КК -2; КК -9
ОН8 – Илимий-изилдөө иштерин жүргүзүү үчүн (жетекчиликтин астында) жетиштүү деңгээлдеги көндүмдөргө ээ.	КК -4; КК -5; КК -17

ОН9 – Кеңири илимий дүйнө таанымы бар, далилдүү базага таянып, психологиялык идеяларды жана сунуштарды сынчыл талдай алат, өзүнүн көз карашын илимий маалыматтарга таянып коргой алат.	ЖК -1; ЖК -2; КК -6
ОН10 – Психолог-консультанттын кесиптик этикасынын негиздерин терең түшүнөт, консультациялык чөйрөдө психологиялык коопсуздукту камсыз кылуунун негизги принциптерин билет.	КК -7; КК -8
ОН11 – Консультациялык ишмердүүлүктү жүргүзүүдө өзүнүн кесиптик мүмкүнчүлүктөрүн жана чектерин (кесиптик компетенттүүлүктүн алкактарын) так түшүнөт, кесиптештери жана тиешелүү адистер менен кесиптик байланыштарды түзө алат; жеке терапия жана супервизиянын маанисин түшүнөт жана аларды жүргүзүүгө даяр.	КК -7; КК -10; КК -17; КК -18
ОН12 – Психологиялык-педагогикалык ишмердүүлүктү жүргүзүүдө жеке багыттагы билим берүү, инклюзия, гендердик жана этностук тендик принциптерине негизделген билим берүү процессин уюштурууга жетиштүү билим жана практикалык көндүмдөргө ээ.	ЖК -1; ЖК -2; КК -8; КК -12; КК-13
ОН13 – Уюмдаштыруучу жана башкаруучулук ишмердүүлүктө ишкердик байланыштарды жүргүзүү, жаңжалдарды башкаруу, команда түзүү жана топтук ишти уюштуруу көндүмдөрүн өздөштүргөн.	КК -15; КК -16; КК -17

5.2. ЖКББ НББПнын түзүмүнө коюлуучу талаптар

5.2.1. ЖКББ НББПнын түзүмү

Бул НББПны ишке ашырууда билим берүү процессинин мазмуну жана уюштурулушу төмөнкү документтер аркылуу жөнгө салынат: бакалаврдын окуу планы (анын профили эске алынат); окуу курстарынын, предметтердин, дисциплиналардын (модулдардын) жумушчу программалары; студенттердин билим алуусунун жана тарбияланышынын сапатын камсыз кылуучу материалдар; окуу жана өндүрүштүк практикалардын программалары; календардык окуу графиги, ошондой эле тиешелүү билим берүү технологияларын ишке ашырууну камсыз кылуучу методикалык материалдар.

Бакалавриат программасынын түзүлүшү негизги бөлүктөн жана вариативдик (тандалма) бөлүктөн турат. Программа төмөнкү блоктордон куралат:

БЛОК 1. «Дисциплиналар (модулдар)» — бул блокко программанын негизги бөлүгүнө кирген дисциплиналар (модулдар) жана вариативдик бөлүгүнө кирген дисциплиналар (модулдар) камтылат.

БЛОК 2. «Практика» — толугу менен программанын вариативдик (өзгөрмө) бөлүгүнө тиешелүү.

БЛОК 3. «Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация» — толугу менен программанын негизги бөлүгүнө кирет жана Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан бекитилген жогорку билим берүү адистиктеринин жана багыттарынын тизмесине ылайык белгиленген квалификацияны ыйгаруу менен аяктайт.

Бакалавриат программасынын негизги бөлүгүнө кирген дисциплиналар (модулдар) студенттин тандаган багытына (профилине) карабастан милдеттүү түрдө өздөштүрүлүүгө тийиш.

Бакалавриат программасынын вариативдик бөлүгүнө кирген дисциплиналар (модулдар) жана практикалар 530300 «Психология» багытынын («Клиникалык психология» профилинин) өзгөчөлүктөрүн аныктайт.

Бакалавриат программасынын негизги практика түрлөрү төмөнкүлөр болуп саналат: окуу (психологиялык-жаш өзгөчөлүк), психологиялык-педагогикалык, өндүрүштүк жана алдын ала квалификациялык практика.

Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация төмөнкүлөрдү камтыйт: бүтүрүүчү квалификациялык ишин (БКИ) коргоо — ага даярдык көрүү жана коргоо процессинин өзү, ошондой эле Кыргызстандын тарыхы, Кыргызстандын географиясы, Кыргыз тили жана адабияты боюнча мамлекеттик экзаменге даярдануу жана тапшыруу, андан тышкары **530300 «Психология»** багыты («Клиникалык психология» профили) боюнча мамлекеттик экзаменге даярдануу жана тапшыруу.

Таблица 3. НББПнин түзүмү

Бакалаврларды даярдоодо НББПнын түзүмү		Бакалаврларды даярдоодо НББПнын жана анын блокторунун кредиттердеги көлөмү
Блок 1	Дисциплиналар	201
	I. I. Гуманитардык, социалдык жана экономикалык цикл	30
	II. II. Математика жана табигый илимдер цикли	15

	III. III. Кесиптик цикл	156
Блок 2	Практика	28
Блок 3	Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация	11
Бакалаврларды даярдоодо ЖКББ НББПнын көлөмү		240

5.2.2. Бакалаврларды даярдоонун окуу планы. Окуу планда билим берүү программасынын циклдерин жана бөлүмдөрүн (дисциплиналарды, модулдарды, практикаларды) өздөштүрүүнүн логикалык ырааттуулугу көрсөтүлөт. Ал компетенцияларды калыптандырууну камсыз кылат. Ошондой эле дисциплиналардын, модулдардын жана практикалардын жалпы эмгек сыйымдуулугу зачеттук бирдиктер менен, ал эми алардын жалпы жана аудиториялык жүктөмү саат менен көрсөтүлөт (Тиркеме 1).

5.2.3. Окуу процессинин графиги. 530300 «Психология» багыты боюнча («Клиникалык психология» профили) бакалаврларды даярдоонун окуу процессинин графигинде жогорку кесиптик билим берүү боюнча негизги билим берүү программасын ишке ашыруунун ырааттуулугу көрсөтүлгөн. Ага теоретикалык окуу, практикалар (окуу, өндүрүштүк жана диплом алдындагы), аралык жана жыйынтыктоочу (мамлекеттик) аттестациялар, ошондой эле каникул мезгилдери кирет (Тиркеме 2).

5.2.4. Окуу дисциплиналарынын жумушчу программаларынын аннотациялары. Окуу предметинин жумушчу программасы — бул билим берүү программасынын курамдык бөлүгү болуп саналат жана ал окуу планынын негизинде, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин сунуштарын, билим берүү программасынын максаттары менен милдеттерин эске алуу менен окутуучу тарабынан өз алдынча иштелип чыгат. Программа окуу предметинин мазмунун ишке ашыруунун жолдорун чагылдырат.

Дисциплинанын жумушчу программасынын аннотациясы — бул дисциплинанын эң маанилүү өзгөчөлүктөрүн камтыган кыскача мүнөздөмө болуп саналат. Анда төмөнкүлөр көрсөтүлөт: дисциплинаны окутуунун максаты жана милдеттери; дисциплинанын билим берүү программасынын түзүмүндөгү орду; дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжасында студентте калыптануучу компетенциялар, ошондой эле окутуу процессинде алынуучу билимдер, көндүмдөр жана жөндөмдөр (Тиркеме 3).

5.2.5. Практикалардын жумушчу программаларынын аннотациялары

Бакалавриаттын негизги билим берүү программасындагы «Практика» бөлүмү милдеттүү болуп эсептелет жана студенттердин кесиптик-практикалык даярдыгына багытталган окуу ишмердигинин түрү болуп саналат.

Практикалар студенттер тарабынан теоретикалык курстарды өздөштүрүүнүн натыйжасында алынган билимдерди жана көндүмдөрдү бекемдеп, практикалык жөндөмдөрдү өнүктүрөт жана студенттердин универсалдык жана кесиптик компетенцияларын комплекстүү түрдө калыптандырууга өбөлгө түзөт.

Практика учурунда студенттер психологдордун ишмердигинин негизги багыттары менен таанышат, адамдар менен түз байланышуу көндүмдөрүн өздөштүрүшөт, психодиагностика, психологиялык коштоо жана консультация берүү боюнча тажрыйба топтошот.

Окуу практикасынын негизги максаты — студенттерди психологдун кесиптик ишмердигине тааныштыруу, аларды профессионалдык чөйрөгө аралаштыруу жана анын негизинде психологдордун эмгегинин өзгөчөлүктөрү жана алар чечкен маселелер жөнүндө туура түшүнүктөрдү калыптандыруу.

Өндүрүштүк практика студенттер психологдун эмгеги жөнүндө белгилүү бир түшүнүктөргө ээ болгондон, өз алдынча иштөөнүн зарыл тажрыйбасына жана кесиптик ишмердик үчүн зарыл болгон компетенцияларга жетишкенден кийин өткөрүлөт.

Өндүрүштүк практиканын негизги максаты — студенттерди практик-психологдун ишмердигинин негизги түрлөрүн өздөштүрүүгө, кесиптик сапаттарын иш жүзүндө өнүктүрүүгө жана заманбап методикалык деңгээлде илимий-изилдөөчү жана колдонмо мүнөздөгү маселелерди өз алдынча чече алган компетенцияларды калыптандырууга багытталган. Өндүрүштүк практика — бул окуу практикасынын уландысы, бакалаврлардын практикалык даярдыгынын жыйынтыктоочу этабы жана квалификациялык иштин аткарылышына өтүү баскычы болуп саналат.

Окуу жана өндүрүштүк практикалардын жыйынтыгында студент төмөнкү түшүнүктөргө ээ болушу керек:

- психологдун эмгегин уюштуруунун негизги принциптери, ыкмалары жана формалары жөнүндө;
 - психологдун компетенциялар системасы жана кесиптик маанидеги сапаттары жөнүндө;
 - психологдун кесиптик ишмердигине коюлуучу талаптар жөнүндө.
- Мындан тышкары, студент төмөнкү **көндүмдөрдү** өздөштүрүшү керек:
- практикалык инструменттерди жана психологиялык технологияларды туура жана негиздүү колдонуу;
 - кесиптик ишмердикти жүргүзүүдө адамдар менен өз ара аракеттенүү;
 - колдонмо же илимий-изилдөө багытындагы психологиялык ишти долбоорлоо, стратегиялык пландоо жана уюштуруу;
 - психологдун практикалык ишинде пайда болгон кыйынчылыктарды талдоо жана аларды чечүү боюнча иш-аракеттер планын түзүү;
 - кесиптик ишмердик учурунда өзүн-өзү көзөмөлдөө жана баалоо жүргүзүү.

Бакалаврлардын окуу жана өндүрүштүк практикалары психологдун кесиптик ишмердигин жүргүзүүгө шарттары бар ар түрдүү уюмдарда өтөт. Практиканын мөөнөттөрү жана узактыгы окуу планына жана окуу процессинин календардык графигине ылайык факультет тарабынан белгиленет.

Практиканын жумушчу программасынын аннотациясы — бул практиканын эң маанилүү өзгөчөлүктөрүн камтыган кыскача мүнөздөмө болуп саналат. Анда төмөнкүлөр көрсөтүлөт: практиканын максаты жана милдеттери; практиканы өтүүнүн натыйжасында калыптануучу компетенциялар, ошондой эле практиканын жүрүшүндө алынуучу билимдер, көндүмдөр жана жөндөмдөр (**Тиркеме 4**).

5.3. НББПны ишке ашыруунун шарттарына карата талаптар

5.3.1. Окуу процессин кадрлар менен камсыз кылуу

530300 «Психология» (профиль: «Клиникалык психология») багыты боюнча бакалавриаттын негизги билим берүү программасын ишке ашыруу

530300 «Психология» (профиль: «Клиникалык психология») багыты боюнча бакалавриаттын негизги билим берүү программасын ишке ашыруу тиешелүү билим деңгээлине ээ болгон, окуткан дисциплинасынын профилине туура келген базалык билимди, илимий даражаны же кесиптик тажрыйбаны камтыган, ошондой эле үзгүлтүксүз түрдө илимий же илимий-усулдук ишмердүүлүк менен алектенген илимий-педагогикалык кадрлар тарабынан камсыздалат.

Кесиптик циклдин сабактарын жүргүзгөн окутуучулар, негизинен, магистр, кандидат же доктор даражаларына ээ болушат жана (же) тиешелүү кесиптик тармакта иш тажрыйбасы бар болушат.

Бул билим берүү программасы боюнча билим берүү процессин камсыз кылган жалпы окутуучулардын ичинен илимдин кандидаты же доктору даражасына ээ болгон окутуучулардын үлүшү **жалпы санынан кеминде 40%** болушу керек. Ошондой эле жалпы окутуучулардын **10% чейин** илимий даражасы жана/же наамы бар кызматкерлердин ордуна, акыркы 10 жыл ичинде тиешелүү багыт (профиль) боюнча жетекчилик же алдыңкы адистик кызматтарда иштеген практикалык тажрыйбасы бар адистер менен алмаштырууга жол берилет.

5.3.2. Окуу процессин окуу-методикалык жана маалыматтык камсыздоо

530300 «Психология» (профиль: «Клиникалык психология») багыты боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын (ЖКББ НББП) ишке ашыруу

530300 «Психология» (профиль: «Клиникалык психология») багыты боюнча негизги жогорку кесиптик билим берүү программасы НББПдагы бардык окуу модулдары боюнча окуу-усулдук документтер жана материалдар менен камсыздалат.

НББПнын ишке ашырылышы ар бир студенттин ЖКББ НББПнын модулдарынын толук тизмесине ылайык түзүлгөн маалымат базаларына жана китепкана фонддоруна жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу аркылуу жүзөгө ашырылат.

Студенттердин өз алдынча даярдыгы учурунда электрондук окутуу платформаларына жана интернет тармагына жетүү мүмкүнчүлүгү камсыздалган.

Ар бир студент НББП боюнча билим берүү программасына кирген кесиптик циклдин ар бир дисциплинасы боюнча жок дегенде бирден окуу-усулдук басма жана/же электрондук басылма менен камсыз болушу зарыл (анын ичинде мезгилдүү басылмалардын электрондук базалары).

Китепкана фонду бардык циклдердин негизги бөлүгүнө тиешелүү дисциплиналар боюнча акыркы **10 жылдын ичинде жарык көргөн** негизги окуу адабиятынын басма жана/же электрондук басылмалары менен толукталган.

Кошумча адабият фондуна окуу материалдарынан тышкары **расмий документтер, маалымдамалык-библиографиялык жана адистештирилген мезгилдүү басылмалар** кирет.

Электрондук китепкана системасы студенттерге интернетке кирүү мүмкүн болгон каалаган жерден жеке түрдө пайдалануу мүмкүнчүлүгүн берет. Студенттер заманбап кесиптик маалымат базаларына, маалымдамалык жана издөө системаларына жетүү мүмкүнчүлүгүнө ээ.

5.3.3. Окуу процессин материалдык-техникалык жактан камсыз кылуу

КРЭАУда окуу планына ылайык бардык түрдөгү дисциплинардык жана междисциплинардык даярдоолорду, лабораториялык, практикалык жана изилдөө иштерин жүргүзүүгө мүмкүнчүлүк берген, ошондой эле учурдагы санитардык жана өрт коопсуздугу эрежелерине жооп берген материалдык-техникалык база бар.

Бакалаврдык программаны ишке ашыруу үчүн зарыл болгон минималдуу материалдык-техникалык камсыздоо төмөнкүлөрдү камтыйт:

- мультимедиялык көрсөтмө комплекстери менен жабдылган окуу аудиториялары;
- Интернет тармагына чыгуу мүмкүнчүлүгү бар компьютердик класстар;
- профилге ылайык атайын жабдылган кабинеттер;
- окуу-усулдук кабинеттер;
- спорт залдары жана профилге ылайык атайын жабдылган аудиториялар;
- билим берүү уюмдары, орто мектептер, психикалык саламаттык жана реабилитация борборлору, мамлекеттик жана жеке уюмдар жана бирикмелер.

Электрондук басылмалар колдонулган учурда КРЭАУ ар бир студентти өз алдынча даярдык маалында окуу дисциплиналарынын көлөмүнө жараша компьютердик класста жумушчу орду менен камсыздайт

5.3.4. Социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенцияларды ишке ашыруунун өзгөчөлүктөрү

Психология кафедрасындагы тарбиялык иш багыт жетекчисинин жетекчилиги астында жүргүзүлөт. Ал кураторлордун жана студенттик өз алдынча башкаруу органдарынын ишин координациялап, тарбиялык ишти уюштурууну камсыздайт.

Тарбиялык иш ар кандай деңгээлде жүргүзүлөт: университеттин жалпы деңгээлинде жана кафедранын деңгээлинде. Иш-чаралар университеттин окуу аудиторияларында, Бишкек шаарындагы музейлерде, кинотеатрларда, театрларда жана Кыргыз Республикасынын башка мекемелеринде өткөрүлөт.

Ар бир академиялык топко профессордук-окутуучулук курамдын өкүлдөрүнүн ичинен куратор бекитилет (куратор жөнүндөгү жобого ылайык).

Тарбиялык иштин максаты — куратордук институт аркылуу студенттердин кесиптик жана маданий жактан калыптаныш процессин башкаруу.

Бул максатка жетүү үчүн төмөнкү милдеттер коюлган:

- студенттерди университеттин жана кафедранын корпоративдик маданиятына тартуу;
- тематикалык семинарларды өткөрүү аркылуу студенттин жеке кесиптик маданиятын жогорулатуу;
- куратордук иштин эффективдүүлүгүн мониторинг кылуу;
- студенттерде активдүү жарандык позицияны калыптандырууга көмөк көрсөтүү, социалдык адаптацияга шарт түзүү;
- кафедра менен студенттердин ата-энелеринин ортосундагы өз ара аракеттенүүнү уюштуруу;
- ар түрдүү курстагы студенттердин ортосундагы жемиштүү баарлашууну стимулдаштыруу, бейрасмий чөйрөдө коллективдик иш-чараларды өткөрүү аркылуу;
- студенттерде өз ара түшүнүү, сабырдуулук, өз алдынча билим алуу көндүмдөрүн, чыгармачылык жөндөмдөрүн өнүктүрүү;
- студенттердин кызыгууларын жана баалуулук багыттарын изилдөө (мониторинг жүргүзүү) — идеологиялык, социалдык- маданий жана тарбиялык ишти пландаштыруунун негизи катары.

Бул милдеттерди ишке ашыруу үчүн төмөнкү иш-чаралар жүргүзүлөт:

Студенттердин илимий жана кесиптик жөндөмдөрүн өнүктүрүү максатында куратордук сааттар өткөрүлөт. Мисалы, “Маалыматтык ресурстарды колдонуу” темасындагы куратордук саатта 1-курс студенттерине университеттин маалымат ресурстары (китепкана, усулдук кабинет, электрондук ресурстар) тааныштырылат.

Мындан тышкары, студенттердин кесиптик жөндөмдөрүн жогорулатуу максатында алар үчүн маанилүү темалар боюнча куратордук сааттар уюштурулат.

Психология кафедрасынын студенттери ар кандай кайрымдуулук акцияларына катышышат.

Кафедрада окутуучулардын жетекчилиги астында студенттер “**Психологдордун илимий кружогу**” түзүшкөн.

Илимий кружоктун милдеттери:

- ар кандай курстагы студенттердин ортосунда өз ара аракеттенүүнү уюштуруу;
- изилдөөчү-издөөчүлүк түрүндөгү окутууну ишке ашыруу;
- талкуу жүргүзүү көндүмдөрүн калыптандыруу;
- сынчыл ой жүгүртүү, өз пикирди түзүү, айтып берүү жана негиздөө көндүмдөрүн өнүктүрүү;
- активдүү угуу көндүмдөрүн өркүндөтүү;
- максат коюу көндүмдөрүн калыптандыруу.

Студенттер илимий-изилдөө иштерине активдүү катышышат (студенттик илимий конференциялар, олимпиадалар, жайкы мектептер) жана кафедра окутуучуларынын илимий иштерине да аралашышат.

Мындан тышкары, алар интернеттеги популярдуу платформалар аркылуу илимди жайылтуу иштерин жүргүзүшөт.

Студенттер жыл сайын “Психология консорциуму” (интеллектуалдык конкурс), “Психолог болуу аземи” жана “Бүтүрүүчүлөрдү узатуу” сыяктуу иш-чараларды уюштурууга катышышат.

6. Бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо

6.1. Жалпы мүнөздөмөсү

530300 «Психология» (профиль: «Клиникалык психология») багыты боюнча ЖКББ НББПны өздөштүрүүнүн сапатын баалоо студенттердин учурдагы, аралык жана мамлекеттик акыркы аттестациясын камтыйт.

Ар бир дисциплина боюнча билимдин учурдагы жана аралык контролу үчүн так формалар жана процедуралар КРЭАУ тарабынан өз алдынча иштелип чыгып, студенттерге биринчи айдын ичинде маалымдалат.

6.1.1. Студенттерди жеке жетишкендиктерине ылайык этап-этабы менен баалоо үчүн (учурдагы жетишимди контролдоо жана аралык аттестация) баалоочу каражаттар фонддору түзүлөт. Аларга стандарттуу тапшырмалар, контрольдук иштер, тесттер жана компетенцияларды баалоого мүмкүндүк берген башка контролдоо ыкмалары кирет. Баалоочу каражаттар фонддору КРЭАУ тарабынан иштелип чыгып бекитилет.

МУКР студенттердин учурдагы жетишимди контролдоо жана аралык аттестация программаларын алардын келечектеги кесиптик ишмердүүлүгүнө мүмкүн болушунча жакындатуу үчүн шарт түзөт. Бул максатта конкреттүү дисциплина окутуучулары менен бирге, тышкы эксперт катары иш берүүчүлөр, байланыштуу дисциплиналарды окутуучулар жана башка адистер активдүү катыштырылат.

6.1.2. Студенттерге окуу процесси жана анын уюштурулушу, ошондой эле окутуучулардын өзгөчө иши боюнча баа берүү мүмкүнчүлүгү берилет.

6.2. Студенттердин учурдагы жана аралык аттестациясынын мүнөздөмөсү

Учурдагы жетишүүнү контролдоо – бул белгилүү бир убакыт аралыгында студенттин билимди өздөштүрүү деңгээлин, көндүмдөрдү жана аларды колдонуу жөндөмүн, ошондой эле жеке сапаттарын өнүктүрүүнү үзгүлтүксүз көзөмөлдөө процесси. Психология кафедрасында студенттердин билимин жана көндүмдөрүн баалоо үчүн эң ар түрдүү окутуу жана контролдоо ыкмалары жана технологиялары колдонулат.

Учурдагы контролдоонун формалары төмөнкүлөр болушу мүмкүн:

- оозеки жана жазуу түрүндөгү суроолор;
- типтүү тапшырмалар;
- тестирлөө;
- текшерүү иштер;
- жеке үй тапшырмаларынын, рефераттардын жана эсселердин текшерилиши;
- студенттин илимий-изилдөө иши боюнча отчетунун текшерилиши;
- практика боюнча тапшырмаларды текшерүү;
- проблемалык семинарлар, топтук дискуссиялар, тренингдер, “тегерек үстөлдөр”;
- маектешүү;
- практикалык иштерди аткаруу жана отчеттуулукту контролдоо;
- илимий адабият менен аналитикалык иш жүргүзүү;
- студенттердин бири-биринин иштерине рецензия берүү;
- топтук эксперттик баалоо.

Мындан тышкары, башка формалар да колдонулушу мүмкүн – алар “Психология” багытынын жетекчиси жана тиешелүү дисциплинанын окутуучулары тарабынан аныкталып, дисциплинанын жумушчу программасында көрсөтүлөт.

Баалоо каражаттарын иштеп чыгууда студенттердин чыгармачыл ишмердүүлүккө жөндөмдүүлүгүн, жаңы көйгөйлөрдү чечүүдө өз алдынча чечим табууга даярдыгын баалоо өзгөчө эске алынат, айрыкча белгилүү алгоритмдер жок кырдаалдарда.

Жеке баалоолор менен катар **топтук жана өз ара баалоо** ыкмалары да колдонулат:

- студенттер бири-биринин иштерин рецензиялоо;
- курстук иштерди жана рефераттарды оппонирлөө;

- студенттер жана окутуучулар кирген топтор тарабынан эксперттик баалоо жүргүзүү.

Учурдагы контролдун эң маанилүү формаларынын бири – **курстук ишти же долбоорду коргоо** болуп саналат. Бул студенттин илимий-изилдөө жана долбоордук ишмердүүлүгүнүн өзүнчө түрү болуп, теориялык жана практикалык сабактарда алынган билимдерди тереңдетүүгө, теманы өз алдынча изилдөөгө, аналитикалык жана изилдөө жөндөмдөрүн өнүктүрүүгө жардам берет.

Учурдагы контролдоо студенттин аудиториядагы жана өз алдынча иши (СРС) учурунда жүргүзүлөт.

Аралык аттестация – бул дисциплинаны өздөштүрүүнүн аяктагандан кийин жүргүзүлүүчү контролдоонун формасы. Анын мөөнөтү жана узактыгы окуу процессинин графиги менен аныкталат.

Аралык аттестация төмөнкү формаларды камтышы мүмкүн:

- экзамен (анын ичинде жазуу түрүндө);
- курстук ишти коргоо;
- тестирлөө;
- кырдаалдык тапшырмалар;
- студенттердин жоопторун жазуу менен жүргүзүлгөн маектешүү;
- практика боюнча отчеттук документтерди кабыл алуу;
- жеке үй тапшырмаларын, чыгармачыл иштерди, рефераттарды кабыл алуу.

Мындан тышкары, багыттын жетекчиси тарабынан аныкталган башка формалар да колдонулушу мүмкүн. Ар бир дисциплина боюнча учурдагы жана аралык контролдун так формалары жана процедуралары студенттерге окуунун биринчи айында маалымдалат.

Дисциплина боюнча аралык контролдун жыйынтыгы студенттин окуу жетишкендиктерин жакшырта алат, бирок окуу процессинде компетенцияларды өздөштүрүүдө жетишсиз балл алган учурда позитивдүү жыйынтыкты кепилдей албайт.

6.3.Студенттерди мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациялоонун мүнөздөмөсү

Бүтүрүүчүнүн мамлекеттик жыйынтык аттестациясы милдеттүү болуп саналат жана билим берүү программасын толугу менен өздөштүргөндөн кийин жүргүзүлөт.

Мамлекеттик жыйынтык аттестация төмөнкүлөрдү камтыйт:

- Кыргызстандын тарыхы жана географиясы, ошондой эле кыргыз тили жана адабияты боюнча дисциплинар аралык жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияны;
- Чет тили боюнча жыйынтыктоочу аттестацияны;
- Дисциплинар аралык экзаменди тапшырууну;
- Бүтүрүү квалификациялык ишин (БКИ) коргоону.

«Психология» багыты боюнча «Клиникалык психология» профилиндеги бүтүрүү квалификациялык иштердин тематикасы жыл сайын кайра каралып чыгып, белгиленген тартипте психология кафедрасынын отурумунда бекитилип, КРЭАУнун ректорунун буйругу менен бекитилет.

Бүтүрүү квалификациялык иштердин темалары практикалык жана психопрофилактикалык иштин ар кыл кардарлар категориялары менен иштөөнүн эң актуалдуу маселелерин эске алуу менен аныкталат.

Дисциплинар аралык экзамен жалпы жана практикалык психология боюнча экзаменди камтыйт.